

De Zwarte Madonna's van de IT

Architecten uit de bouwwereld leiden een druk leven. Overdag zijn ze druk bezig met vergaderen, plannen presenteren, schetsen en rekenen. Misschien wordt een kijkje genomen in de bouwput, waar dreunende heimachines en zwaaiende kranen het meest recente ontwerp uitvoeren. 's Avonds wacht dan ook nog de tekstverwerker: een beetje architect schrijft minimaal een keer per week een vlugschrift waarin hij het werk van een collega de grond inboort. Een merkwaardig verschijnsel dat echter een onderhoudende *couleur locale* geeft aan een bètageoriënteerde gemeenschap.

Een architect die vaak het lijdend voorwerp van zo'n actie heeft mogen zijn is Carel Weber. Als uitvinder van het *Wilde Wonen* bepleitte hij een planologie waarin elke burger zijn eigen huis, naar eigen inzicht en smaak zou moeten kunnen bouwen. Het idee van een Fries polderlandschap dat volgepropt zou zijn met thuisgebakken woonbrouwsels joeg het gros van architecturerend Nederland krijsend de gordijnen in. Nog meer emoties riep Weber op met sommige van zijn eigen creaties. Zo is daar de *Zwarte Madonna* in Den Haag: een totaal rechthoekig, uit zwarte bakstenen opgetrokken flatcomplex dat alleen extreme voorstanders en tegenstanders kent. Vooral tegenstanders eigenlijk. Die zien er een Roemeense legerkazerne in of een deprimerende, zwarte legosteent met uitsparinkjes die als raam dienen. Weber pareerde de vele aanvallen schouderophalend: een woonbunker mag er best uitzien als een woonbunker.

IT-architecten mogen al dit gekrakeel slechts likkebaardend aanschouwen. Ten eerste mogen ze zichzelf binnenkort wellicht niet meer *architect* noemen, achtervolgd door de juridische stappen van brancheverenigingen die de opmars van het gepeupel uit de IT niet meer kunnen aanzien. Verder zijn IT-architecten nog lang niet zo ver dat ze ruzie maken over architectonische ontwerpen. Was het maar waar. De discussies beperken zich al jaren tot het meta-niveau. Kijk er de congresagenda's maar op na: er wordt vooral gesproken over *de rol* van de architect, diens *nut in het leven* en de *modellen* waarmee architecturen kunnen worden gespecificeerd. Symptomen van een vakgebied dat zichzelf pas net ontdekt heeft en nog veel navelstaarderij voor de boeg heeft.

Ik kijk uit naar de dag dat we echte IT-architecturen op hun inhoudelijkheid kunnen vergelijken en bekritisieren. Wie weet verschijnen er ooit ingezonden brieven in de vakbladen waarin de Chief Architect van verzekeraar A zich vlammend afzet tegen het hiërarchische, *top-down* ontwerp van zijn vakgenoot bij pensioenbedrijf B. Ik zie het weerwoord al voor me, waarin wordt uitgehaald naar de autonome, veel te los gekoppelde fundamenten van de hedendaagse E-business systemen. Ik hoop op IT-architecten die kunnen afdalen in de bouwput van de projecten die ze zelf opgezet hebben. Ze zouden als een onbetwiste inspiratiebron en toetssteen moeten worden gezien, niet als de gemummificeerde voorbeelden van *Peters' principle*. Ik wacht op de komst van IT-architecten met een *visie*, voortrekkers die in staat zijn de normen en waarden van hun opdrachtgever – en henzelf – te weerspiegelen in de ontwerpbeslissingen die ze maken. En daar boeiend over kunnen vertellen.

Zal er in de IT-wereld ooit een boek komen zoals dat van bouwarchitect Christopher Alexander's *A Pattern Language*, waarin inhoudelijke architectuurpatronen staan die als bijbel dienen voor een generatie aan vakgenoten? IBM komt nog het dichtst bij met zijn boek over patronen voor E-business. Maar dat blijft een eerste poging; als IT-architecten hebben we een peilloze achterstand.

Toch zijn de overeenkomsten soms verrassend actueel. Het *Wilde Wonen* hebben we bijna eigenhandig uitgevonden, getuige de lappendeken van zelfgemaakte systemen die we allang hadden moeten vervangen door standaardpakketten. En in de portfolio van applicaties die we beheren verschuilt zich altijd wel een *Zwarte Madonna*: een Spartaanse toepassing die doet wat het moet doen, terwijl niemand er lol van heeft. Den Haag schijnt voorbereidingen te treffen voor sloop. Nu wij nog.